

PC-2485/MJ

F-24/2051

PRODUCTION AND OPERATIONS MANAGEMENT-605
(Semester-VI)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note : Attempt *two* questions each from Sections A and B carrying 10 marks each and attempt any 10 short answer type questions from Section C carrying 3 marks each.

SECTION – A

- I. What do you understand by Production Management? What are the major activities which constitute its scope?
- II. "First plan your work, then work your plan". Explain the piece of advice given to the department of production planning and control. Discuss fully the main functions involved in production planning and control.
- III. How break even analysis can be used in selecting a new plant size?
- IV. What is the distinction between product and process layout? What are the condition for which each type is appropriate and why?

SECTION – B

- V. What are the main objectives of efficient purchasing and what is the scope of the purchasing function within an organisation?
- VI. Discrepancies between stock records and physical stocks of components in a store are causing disruption of production. Explain how discrepancies occur and state what methods you would consider to reduce them?
- VII. What is the necessity of statistical quality control when a product has ultimately to pass through inspection?
- VIII. Discuss the concept of method study? How it is important in work measurement?

SECTION – C

- IX. Write short answer of any *ten* in about five lines each :
 - (a) What is the relationship of operations management with other functional areas?
 - (b) Explain the tools of increasing productivity.
 - (c) Explain the concept of SIX-SIGMA.
 - (d) Define the impotence of KIAZEN.
 - (e) Write down the concept of labour and machine productivity.
 - (f) Explain the types of production systems.

- (g) Write down the concept of material management.
- (h) Write down the importance of production planning.
- (i) Explain about the location models.
- (j) Explain the objectives of production control.
- (k) What do you mean by QFD?
- (l) Explain the term SPC.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ-A

- I. ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
- II. ‘ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰੋ, ਫਿਰ ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਓਮਲ ਕਰੋ।’ ਉਤਪਾਦਨ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਇਸ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਉਤਪਾਦਨ-ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
- III. ਨਵੇਂ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਅਕਾਕਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ‘ਬ੍ਰੇਕ-ਈਵਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ’ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- IV. ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਹਰੇਕ ਕਿਸਮ ਕਿਵੇਂ ਢੁਕਵੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-B

- V. ਕੁਸ਼ਲ ਖਰੀਦਾਰੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਕਿਸੇ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚਾਰੋ।
- VI. ਸੰਘਟਕਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸਟਾਕ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸਟਾਕ ਵਿਚਲੇ ਵੱਖਰੇਵੇਂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਘਨ ਕਿਵੇਂ ਉਪਜਦੇ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ?
- VII. ਜੇ ਕਿਸੇ ਉਤਪਾਦ ਨੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਰਥ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾਂ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਕੜਾ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- VIII. ਵਿਧੀ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਸੰਖਲਪ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸੋ ਕਿ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਭਾਗ-C

- IX. ਕਿਸੇ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ।
- (a) ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- (b) ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਸੰਦ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

- (c) Six Sigma ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦਰਜ ਕਰੋ।
 - (d) Kiazen ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 - (e) ਲੇਬਰ ਅਤੇ ਮੈਚਿੰਗ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
 - (f) ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
 - (g) ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
 - (h) ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ।
 - (i) ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਮਾਡਲਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
 - (j) ਉਤਪਾਦਨ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਦਰਜ ਕਰੋ।
 - (k) QFD ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
 - (l) SPC ਦੇ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
-